

MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI ZA MESEC NOVEMBAR 2023. GODINE

UVOD

Monitoring medijske scene izrađuje se s ciljem kontinuiranog praćenja događaja i procesa koji utiču na stanje medijskih sloboda u Republici Srbiji. Autori monitoringa bave se: slobodom izražavanja; praćenjem implementacije postojećih propisa; usvajanjem novih propisa, ali i izmenama i dopunama aktuelnih, kako iz oblasti medija, tako i iz drugih oblasti koje na direktan ili indirektan način utiču na slobodu medija; kao i analizom SLAPP tužbi (strateških tužbi protiv učešća javnosti) usmerenih prema novinarima i medijima.

Za izradu monitoringa koriste se javno dostupni podaci, podaci dobijeni od novinara, urednika i drugih medijskih radnika, novinarskih udruženja i medijskih asocijacija, kao i od državnih i nedržavnih organa.

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

Povodom Međunarodnog dana borbe protiv nekažnjivosti za zločine nad novinarima, 2. novembra 2023. godine, Evropska federacija novinara (EFJ) je pozvala države da preduzmu konkretne mere za okončanje nekažnjivosti ovih zločina.

Evropska federacija novinara (EFJ) trenutno broji 48 nekažnjenih zločina u 13 zemalja. Šest slučajeva nekažnjivosti je dodato na evropsku listu a dva nerešena slučaja potiču iz Srbije – slučaj Slavka Ćuruvije, vlasnika Dnevnog telegrafa i časopisa Evropljanin, koga su 11. aprila 1999. godine ispred zgrade gde je stanovao u Beogradu ubila dvojica naoružanih napadača koji su mu ispalili nekoliko metaka u leđa i glavu. Od atentata su prošle 24 godine a pravosnažna presuda još uvek nije doneta. U aprilu 2023, dvojica srpskih službenika Državne bezbednosti kojima se sudi za učešće u ubistvu Slavka Ćuruvije posle šest godina puštena su iz kućnog pritvora. Drugi slučaj je slučaj Milana Pantića, dopisnika dnevnog lista Večernje novosti, koga su ubili nepoznati napadači nakon što su ga udarili tupim predmetom u glavu ispred svoje kuće u gradu Jagodini u centralnoj

Srbiji, 11. juna 2001. Od ubistva su prošle 22 godine a još uvek niko nije procesuiran i osuđen.

„EFJ podseća države članice Saveta Evrope na njihovu opredeljenost da uspostave posebne sudske ili vansudske istrage u konkretnim slučajevima ili nezavisna specijalizovana tela koja će sprovoditi takve istrage na stalnoj osnovi” istakla je predsednica EFJ, Maja Sever. „Tražimo da se uspostavi ova procedura za svaki od 48 slučajeva nekažnjivosti identifikovanih u Evropi. Nečinjenje javnih vlasti bilo bi ravno saučesništvu sa ubicama”.¹

Aleksandra Karpi iz organizacije Freedom House, boravila je u novembru u Srbiji radi predstavljanja studentima Fakulteta političkih nauka novog izveštaja pod nazivom „[Nacije u tranzitu](#)” čija je ona koautorka. Izveštaj se bavi stanjem demokratije u 29 zemalja od Centralne Evrope do Centralne Azije, uključujući i države Zapadnog Balkana, a prilikom njegove izrade uzima se u obzir sedam indikatora - demokratsko upravljanje na nacionalnom nivou, izborni proces, civilno društvo, nezavisnost medija, demokratsko upravljanje na lokalnom nivou, pravosudni okvir i nezavisnost pravosuđa i korupcija.

Prema izveštaju, u 2022. Albanija, Kosovo i Severna Makedonija ostvarile su izvestan napredak, u Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini zabeležen je pad nivoa demokratije, dok je pozicija Srbije ostala nepromenjena u odnosu na prethodni izveštajni period.²

„U Srbiji imamo nove medijske zakone koji će uticati na konsolidaciju na medijskom tržištu i doprineti tome da jedan narativ bude dominantan” - istakla je Karpi u izjavi novinarima nakon predstavljanja izveštaja te nevladine organizacije o stanju demokratije na Fakultetu političkih nauka u Beogradu.

Slučaj Srđana Nonića, urednika portala *Niška Inicijativa*

Radnica dečije ustanove „Pčelica” u Nišu napala je fizički i verbalno Srđana Nonića, urednika portala Niška inicijativa, i njegovu saradnicu, kada je Nonić pokušao da fotografiše upravnu zgradu ove javne predškolske ustanove.

Napad je zabeležen na video snimku na kome je jasno vidljivo da radnica „Pčelice” gura sa javne površine Nonića i njegovu saradnicu, pri tom ih vređajući i vičući. Budući da se snimak na trenutak prekida, može se zaključiti da je radnica Noniću otela telefon pošto je nakon toga njegova saradnica nastavila da snima umesto njega i zabeležila trenutak kada je Nonić iz ruke radnice istrkao svoj oduzeti telefon. Na snimku se,

¹ [Nekažnjivost za ubistva novinara je u porastu u Evropi: vlade moraju preduzeti akciju](#) Tekst objavljen 02. 11. 2023. godine na portalu Cenzolovka.

² [Freedom House: 'Medijske slobode na Zapadnom Balkanu zabrinjavajuće'](#) tekst objavljen 15. 11. 2023. godine na portalu Cenzolovka.

takođe, može videti i čuti da radnica „Pčelice” naređuje Noniću i saradnici da „ne snimaju”, da se „sklanjaju odavde” i da „više tu ne dolaze”, nazivajući ih „neljudima” i „neradnicima”, a Nonića „provokatorom”, „parazitom”, „ljigom jednom ljigavom” i „đubretom jednim neotesanim”. Ona je poručila Noniću da treba da ga bude „sramota”, jer „kompromituje” i „pravi problem” ustanovi koja „ozbiljno radi svoj posao”, te „pljuje rad radnika”. Iako se sve dešavalo na javnom prostoru i izvan objekta, radnik obezbeđenja nije reagovao.³

Nonić je o incidentu obavestio policiju, zamenicu tužioca Apelacionog javnog tužilaštva u Nišu koja je kontakt tačka za bezbednost novinara, Stalnu radnu grupu za bezbednost novinara, novinarske organizacije kao i hitnu pomoć, pošto se njegova saradnica nije osećala dobro.

Osnovno javno tužilaštvo u Nišu je donelo odluku da nema mesta pokretanju krivičnog postupka protiv bilo kog lica povodom predmetnog događaja, jer „ne postoje osnovi sumnje da se u radnjama bilo kog lica stiču elementi bilo kog krivičnog dela za koje se goni po službenoj dužnosti”. Iz tužilaštva su predložili da se protiv radnice „Pčelice” pokrene prekršajni postupak zbog remećenja javnog reda i mira ali prema poslednjim informacijama, Policijska uprava do zaključenja ovog Monitoring izveštaja nije podnela Zahtev za pokretanje prekršajnog postupka. Ipak, ukoliko prekršajni postupak bude pokrenut i ukoliko se dokaže da je radnica prekršila član 9. Zakona o javnom redu i miru koji reguliše „vređanje, vršenje nasilja, pretnju i tuču”, mogla bi biti kažnjena novčano ili kaznom zatvora.⁴

Slučaj redakcije *Danas*

Reagujući na izjavu predsednika Srbije Aleksandra Vučića da „Musliu nije njegov otac”, *Danas* je u tekstu pod nazivom „Albanac u Beogradu: Ko je Fahri Musliu, za koga Vučić govori da mu nije otac?” upoznao čitaoce sa likom i delom ovog albanskog novinara. Povod za tekst bilo je gostovanje predsednika Vučića na televiziji koji je, odgovarajući na kritike opozicije, izjavio: „Napadaju me da imam ružne usne, ja nisam ništa radio na svojim usnama, za to je kriva moja majka koja me takvog rodila. To je stvar genetike. Optužuju me da mi je otac Fahrudin Musliu. Ja im ovom prilikom poručujem da se moj otac zove Anđelko Vučić, a ne Fahri Musliu”.

Odmah nakon objavljivanja teksta usledili su napadi sa vrha države a redakcija *Danasa* je optužena da „napada porodicu predsednika Srbije”, „crta metu Danilu”, „laže o Andreju Vučiću”. Novinari i urednici *Danasa* nazvani su i „ološem i šljamom”, poručeno im je da će pasti na izborima 17. decembra, a najdalje u

³ [Napad na novinare Niške inicijative od strane radnice Pčelice](#) Autor Đorđe Jokić, tekst objavljen 03. 11. 2023. godine na portalu Cenzolovka.

⁴ [„Došao je nenajavljen i uperio telefon”: Kakav će biti epilog incidenta ispred dečije ustanove „Pčelica“ od 1. novembra?](#) Autor Zorica Miladinović, tekst objavljen 28. 11. 2023. godine na portalu *Danas*.

svojim pretnjama je otišao ministar spoljne i unutrašnje trgovine, Tomislav Momirović koji je putem Instagrama Danasu uputio direktnu pretnju: „Đubrad najveća! Kakav neopevani šljam! Platićete za ovo i bićete i vi počišćeni na ovim izborima, filijalo Dragana Đilasa za najprljavije poslove”.

Na ozbiljnost ove pretnje je ukazao istaknuti medijski stručnjak i član Stalne radne grupe za bezbednost novinara, Veran Matić koji je izjavio sledeće:

*„Izgleda da je ministar u tehničkoj Vladi Tomislav Momirović prespavao jučerašnji dan u kojem smo obeležili Međunarodni dan nekažnjivosti zločina nad novinarima, i uputio nedopustivu preteću poruku redakciji, koja je prošle godine dobila terorističku pretnju da će proći kao novinari Šarli Ebdoo, kada je ubijeno deset članova te redakcije i dva policijaca, dok je 11 ranjeno. Poznavaoci lika i dela Tomislava Momirovića znaju da je on i pre ulaska u Vladu bio sklon bombastičnim stavovima i neumerenim izjavama na društvenim mrežama koje su privlačile pažnju i u značajnoj meri ga preporučile za ministarsko mesto. Ako je Momirović nameravao da ponovo privuče pažnju – u tome je nesporno uspeo ovakvim rečnikom nedostojnim člana vladajućeg kabineta. Ako ovakvo ugrožavanje bezbednosti novinara i medija bude preduslov za napredak u karijeri, onda će se stvoriti i ambijent u kojem će se čišćenje zaista i dogoditi”.*⁵

Napad na Danas nije bio usamljen budući da su zbog objavljivanja dokumentarca „Ja, Aleksandar – državni gambit” u produkciji „JSP” novinarkе Jovane Polić usledili pritisci i optužbe i na račun televizije N1. Ministar finansija, Siniša Mali je povodom emitovanja dokumentarca naveo da „u svakoj predizbornoj kampanji televizija N1 ima već ustaljenu praksu da spremi niz najodvratnijih propagandnih filmova, po pravilu punih mržnje i kritike prema predsedniku Republike Srbije Aleksandar Vučiću”. Osim navedenog, na adresu redakcije je stigla i poruka preteće sadržine: „Mamicu vam jebem nacističku, smradovi smrdljivi, BOG će vam presuditi ako ne vama onda vašim najbližima, umrećete u najvećim mukama jer ste zlotvori, raspadate se od zlobe, laži, pakosti”. Slučaj je prijavljen Tužilaštvu za visokotehnološki kriminal.⁶

Slučaj Danijela Radića, vlasnika televizije KTV

Danijelu Radiću, vlasniku lokalne televizije KTV iz Zrenjanina koja često emituje debatne emisije u kojima gostuju opozicioni političari, odvrnuti su šrafovi na prednjim i zadnjim točkovima i to dan nakon izveštavanja o tribini inicijative „Proglas” koja poziva građane da glasaju na decembarskim izborima.

⁵ „Platićete za ovo”: Sagovornici Danasa o brutalnim pretnjama Danasu i N1 iz vrha države Autor K. Živanović, tekst objavljen 06. 11. 2023. godine na portalu Cenzolovka.

⁶ <https://www.bazenuns.rs/srpski/detalji-napada-na-novinaru/1432>

„Dok sam vozio automobil, senzor na bordu mi je pokazao da nešto nije u redu sa gumama. Pomislio sam da su mi možda izduvane gume i svratio sam do vulkanizera. Tada je vulkanizer ustanovio da su mi odvrtni šrafovi na prednjim i zadnjim točkovima, što ne može biti slučajnost” izjavio je Radić ovim povodom. Kako dalje navodi, zamolio je vulkanizera da na radnom nalogu napiše izjavu kako bi mogao da je preda policiji prilikom prijave ali istu nije dobio jer, kako su mu u vulkanizerskoj radnji rekli, zbog izjave bi imali problema.⁷

Radić je na ovu temu dodatno izjavio da ovo nije jedini pritisak koji trpi u poslednje vreme, budući da je u poslednjih par nedelja bio suočen sa više neprijatnih situacija. Jedna od njih je zaustavljanje i zadržavanje od strane interventne policije pri čemu, kako navodi, policajci nisu znali ni koji je razlog zaustavljanja već su dobili direktivu da zaustave baš njegovo vozilo. Nakon negativnih rezultata alko testa i testa na psihoaktivne supstance, Radić je izjavio da mu je jedan od prisutnih policajaca poručio da nije slučajno zaustavljen, da je meta, da su dobili direktivu da ga zaustavljaju te ga je u poverenju zamolio da se pazi.

Udruženje novinara Srbije se oglasilo saopštenjem u kome pozivaju MUP da otkriju počiniocce ovih događaja uz naglašavanje da je bilo kakvo ugrožavanje sigurnosti novinara i medijskih profesionalaca neprihvatljivo i da odgovorni za pretnje i fizičke napade moraju biti kažnjeni.⁸

Slučaj Nenada Živadinovića, novinara portala *Ritam grada*

Novinaru kragujevačkog portala *Ritam grada*, Nenadu Živadinoviću, nepoznati počinilac je razbio šoferšajbnu automobila. Druga vozila u okolini nemaju nikakva oštećenja zbog čega se sumnja da napad ima veze sa novinarskim poslom koji obavlja.⁹

Živadinović je slučaj prijavio inspektoru iz kragujevačke policije koji je kao kontakt tačka zadužen za bezbednost novinara, policija je profesionalno uradila svoj deo posla i izvršila uviđaj a iz portala *Ritam grada* su naveli da „žele da veruju da ovo nije upozorenje za medij koji piše nezavisno, pogotovo što je izborna kampanja u toku, već da je ovo pojedinačni izgred i da je slučajno izabran baš automobil našeg novinara”.

Iz UNS-a su istakli da je bilo kakvo ugrožavanje sigurnosti novinara i medijskih profesionalaca neprihvatljivo i da odgovorni za pretnje i fizičke napade moraju biti kažnjeni.¹⁰

⁷ [Vlasnik KTV sumnja na režim: Nakon izveštavanja o „ProGlasu“ odvrnuti mu šrafovi na točkovima](#) tekst objavljen 16. 11. 2023. godine na portalu Cenzolovka.

⁸ [UNS: Policija da istraži ko zastrašuje vlasnika KTV Danijela Radića](#) Saopštenje objavljeno 15. 11. 2023. godine na portalu UNS-a.

⁹ [Kragujevac: Novinaru Nenadu Živadinoviću razbijena šoferšajbna automobila](#) tekst objavljen 21. 11. 2023. godine na portalu Cenzolovka.

¹⁰ [UNS: Policija da pronade ko je oštetiio automobil novinara Živadinovića](#) Saopštenje objavljeno 22. 11. 2023. godine na portalu UNS-a.

Slučajevi diskriminacije medija i ograničavanje slobode javnog informisanja

Medijima N1, Nova S i RDP 021 iz Novog sada bilo je zabranjeno prisustvo pregovorima predstavnika Vlade i udruženja poljoprivrednika koji su protestovali zbog problema sa kojima se suočavaju u obavljanju svoje delatnosti.

Prema informacijama dostupnim u medijima, na predlog Vlade je većina predstavnika poljoprivrednika odlučila da novinari N1, Nove S i RDP 021 ne prisustvuju pregovorima. Sastanak je održan u Kisaču, a u Viber grupi putem koje su poljoprivrednici prethodno obaveštavali medije o blokadama puteva i njihovom zahtevima, najpre je objavljen poziv svim medijima na sastanak u Kisač, ali je taj poziv kasnije povučen za gore navedene medije.

Vlada je odluku obrazložila argumentacijom „da se radi o medijima koji imaju političke emisije, a ne agrarne i da im nije mesto na pregovorima u Kisaču” a predstavnici poljoprivrednika su se sa ovom odlukom usaglasili, jer kako su objasnili, „ne žele da zbog ove situacije budu ugroženi pregovori sa Vladom o njihovom položaju”.¹¹

Nezavisno društvo novinara Vojvodine (NDNV) je najoštrije osudilo kršenje Zakona o javnom informisanju i medijima od strane Vlade Srbije i poljoprivrednih udruženja zbog ovakvog postupanja. Iz NDNV su istakli da ni državne institucije, niti bilo koja udruženja ili pojedinci ni na koji način ne mogu da raspoređuju kad i koji mediji mogu ili smeju da izveštavaju, te da oni koji sebi uzimaju takvu „slobodu” u ruke zapravo deluju protiv javnog interesa i prava na javno informisanje.¹²

Iz Udruženja novinara Srbije (UNS) su podsetili da je Zakonom o javnom informisanju i medijima zabranjena neposredna i posredna diskriminacija urednika medija i novinara, naročito prema njihovoj političkoj opredeljenosti i uverenju ili drugom ličnom svojstvu. Dodatno su istakli da je neprihvatljiv bio i kontra zahtev poljoprivrednika da u pratnji premijerke ne budu televizije Pink, Hepi i Informer.¹³

Premijerka Ana Brnabić je na pitanje novinara ko joj je dao mandat da određuje koji novinari mogu da prisustvuju sastanku a koji ne, izjavila da joj niko nije dao kapacitet i da je „niko ništa nije pitao što se toga

¹¹ [Novinari Nove, N1 i portala 021 „nepoželjni” na sastanku premijerke i paora u Kisaču](#) Tekst objavljen 27. 11. 2023. godine na portalu Cenzolovka.

¹² [NDNV: Niko ne može zabraniti medijima da izveštavaju sa događaja koji su u javnom interesu](#) Saopštenje objavljeno 25. 11. 2023. godine na portalu Nezavisnog društva novinara Vojvodine.

¹³ [UNS: Neprihvatljiva selekcija medija za izveštavanje o pregovorima Vlade i poljoprivrednika](#) Saopštenje objavljeno 26. 11. 2023. godine na portalu Udruženja novinara Srbije.

tiče”.

„Što se mene tiče, sastanci su ili zatvoreni za javnost pa imamo izjave za medije posle, ili imamo saopštenja ili izjave za medije, ili su otvoreni za javnost i tada su svi mediji pozvani bez izuzetka” - izjavila je Ana Brnabić na konferenciji za novinare. Komentarišući to što su poljoprivrednici redakciji N1 rekli da je Vlada predložila a većina poljoprivrednika odlučila da na sastanku ne budu novinari United medije, ona je istakla da „to nema nikakve veze sa United medijom. Rekli smo ili svi mediji ili niko, nismo od sastanka hteli da pravimo rijaliti, hteli smo da razgovaramo. Ako su oni hteli da u smislu transparentnosti bude otvoreno za medije, ja sam rekla onda može za sve”.¹⁴

Drugi slučaj ograničavanja slobode javnog informisanja i diskriminacije bio je usmeren prema medijskom stručnjaku i članu Stalne radne grupe za bezbednost novinara, Veranu Matiću, koji je udaljen sa suđenja Dejanu Nikoliću Kantaru kojem se na teret stavlja izvršenje krivičnog dela Ugrožavanje sigurnosti prema načelniku Policijske uprave Vranje, Igoru Živkoviću. Iako se uredno akreditovao i ušao u sudnicu, u kratkom roku nakon početka suđenja i pojavljivanja optuženog u sudnici, Matić je morao da napusti sudnicu.

Matić je ovim povodom izrazio svoju zabrinutost zbog sprečavanja informisanja javnosti o sudskim postupcima iz kojih javnost nije isključena i ukazao da ne postoji niti jedan zakonski osnov za njegovo udaljavanje sa suđenja. Istakao je i da se osećao poniženo, jer je posle 40 godina novinarskog posla prvi put udaljen sa mesta izveštavanja, ovog puta iz sudnice, i to na zahtev optuženog i višestruko krivično osuđivanog lica. Takođe je ukazao da je okrivljeni, Nikolić već osuđen zbog pretnji koje je vlasnici i direktorki OK radija uputio u sudnici, i to zahvaljujući brzom i efikasnom postupku koji se odvijao uz prisustvo predstavnika medija i organizacija koje štite bezbednost novinara.

„Mogu da razumem procenu sudije da će zahvaljujući mom udaljavanju iz sudnice moći da održi glavni pretres, da sasluša optuženog i da se posle toga donese presuda, ali događaji posle mog izlaska govore o tome da je ipak bila u pitanju opstrukcija, jer optuženi na kraju nije dao iskaz. Ovakve odluke, mogu da pouče one koji žele da isključe javnost iz postupka. Da li ovo znači da će ubuduće svaki optuženi moći da zahteva da se iz praćenja sudskog procesa njemu isključi novinar koji nije iz nekog razloga po volji optuženog? Meni danas nije predočen osnov udaljavanja” – naveo je Matić.¹⁵

Sličan scenario se dogodio svega mesec dana ranije u Drugom osnovnom sudu u Beogradu samo sa

¹⁴ [Premijerka demantuje paore: Oni su predložili pet medija, mi smo rekli – „ili svi ili niko”](#) tekst objavljen 27. 11. 2023. godine na portalu Cenzolovka.

¹⁵ [Veran Matić udaljen sa suđenja Dejanu Nikoliću Kantaru](#) tekst objavljen 24. 11. 2023. godine na portalu Javni servis.

drugačijim obrazloženjem – da je u pitanju greška i propust.

Naime, Veranu Matiću i njegovoj kolegini iz medija Insajder TV nije bilo dozvoljeno prisustvo na glavnom pretresu koje je bilo otvoreno za javnost iako su portparolu Drugog osnovnog suda blagovremeno poslali akreditacije za praćenje suđenja. Reč je o istom okrivljenom - Dejanu Nikoliću Kantaru. U tom postupku, Kantaru se na teret stavlja izvršenje krivičnog dela Ugrožavanje sigurnosti na štetu službenika Uprave za izvršenje zatvorskih sankcija Ministarstva pravde Republike Srbije u Beogradu. Optužni predlog je podnet zbog osnovane sumnje da je 17.08.2022. godine, dan posle glavnog pretresa na suđenju u Vranju za pretnje zaposlenima u OK radiju, (za šta je pravosnažno osuđen na 14 meseci zatvora) na kojem je te pretnje i ponovio (za šta je pravosnažno osuđen na 18 meseci zatvora), u prostorijama Okružnog zatvora u Beogradu, u uračunljivom stanju, svestan svog dela i svestan da je njegovo delo zabranjeno, pretnjom da će napasti na život i telo oštećenog, ugrozio sigurnost oštećenog P.M. i time izazvao uznemirenost građana S.P., L.M i Z.K., na taj način što je navedenog dana u kantini Okružnog zatvora u Beogradu, nakon verbalne rasprave sa oštećenim, istom uputio reči: „Ubiću ti decu, šta je za mene da dam za tebe i tvoju porodicu 30.000 evra da vas nema”. To je nekoliko puta ponovio. Kod oštećenog su te reči izazvale osećaj straha i ugroženosti za sopstveni život i bezbednost svoje porodice.

Po dolasku na suđenje u Drugi osnovni sud, stražar im je najpre predočio da je puna sudnica te da iz tog razloga ne mogu prisustvovati, a potom je naglasio da je glavni pretres već počeo i da zato ne mogu ući. Ipak, suđenju su prisustvovali prijatelji optuženog Nikolića, a nakon što je isto okončano, sudija je na Matićevo pitanje zašto je isključena javnost iako suđenje nije zatvoreno za javnost, odgovorio da on nije ni znao da su tu, te da su Matić i kolegini trebali da uđu. Nakon što su tražili zapisnik sa suđenja, upućeni su kod portparola suda kome su poslali akreditacije za praćenje suđenja. Predočeno im je da je u pitanju greška.¹⁶

II MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

Novembar je prvi mesec koji je počeo sa usvojenim novim medijskim zakonima na snazi, oko kojih se i dalje raspravljalo i aktivno su se razmenjivala mišljenja o tome da li nova zakonska rešenja istinski doprinose unapređenju ranije postojećeg sistema.

Aktuelna tema su i dalje sporni članovi koji su nakon pritiska domaće i međunarodne javnosti izbačeni iz spornih medijskih zakona. Objavljivanjem Izveštaja o sprovedenoj javnoj raspravi o Nacrtu zakona o

¹⁶ [Veran Matić – Izveštaj sa suđenja kojem nisam prisustvovao](#) Tekst objavljen 26. 10. 2023. godine na portalu Javni servis.

elektronskim medijima, koji je objavljen na sajtu Ministarstva informisanja i telekomunikacija, otkriveno je da je iza predloga spornih odredaba stajala kompanija „Telekom”.¹⁷ Sporni predlog od koga se na kraju odustalo bio je da se izmeni član 122 stav 1 Nacrta zakona, i to na način da „Regulator utvrđuje listu medijskih usluga televizije i radija čiji programski sadržaji su od značaja za ostvarivanje javnog interesa u oblasti elektronskih medija i javnog informisanja na odgovarajućim geografskim područjima za koja je pružaocima tih medijskih usluga izdata dozvola i čija bi nedostupnost značajnom broju građana na tom području dovela do narušavanja ostvarivanja ciljeva od javnog interesa ili medijskog pluralizma”.

Prirodno je da nakon usvajanja izmena i dopuna ili novih zakona, a naročito neposredno nakon početka primene istih, stručna javnost sa pojačanom pažnjom prati u kojoj meri se zakonska rešenja zaista poštuju i kakve rezultate proizvode. Najvažnija tema i od strane države najviše osporavana izmena zakona tiče se Saveta Regulatornog tela za elektronske medija (REM-a), odnosno pitanje izbora novih članova Saveta. Iako se zvaničan „reset” Saveta REM-a na kraju ipak očekuje, to će verovatno biti sa odloženim dejstvom na godinu dana, što opet dovodi do pitanja efikasnosti novih zakonskih rešenja i usklađenosti sa Medijskom strategijom. Otvara se i pitanje postupanja REM-a po novom zakonu u koji je ušao veliki broj predloga medijske zajednice koji se tiču rada REM-a, naročito jer ostaje utisak da novi zakon televizije krše tek što je donet, zbog čega su već stigle su i prve prijave REM-u, ali iz te institucije i dalje nema nikakve reakcije.¹⁸

Kada su u pitanju međunarodni partneri, u godišnjem Izveštaju Evropske komisije za Srbiju navodi se da je novim medijskim zakonima načinjen korak napred ka većem ostvarivanju prava osoba sa invaliditetom, dok je UNS uporedio stare i nove medijske zakone i utvrdio koje su promene u ostvarivanju prava osoba sa invaliditetom zaista načinjene. Pozitivna promena vidljiva je u tome što zakonom nije propisano samo da emiter sadržaj treba samo da prilagodi osobama oštećenog sluha ili vida, već je precizirano da to treba da učini konstantnim uvrštavanjem znakovnog jezika, zvučnog opisa, kao i otvorenog i zatvorenog titla u program.

Za razliku od starog, novi Zakon o elektronskim medijima obavezuje emitere da osobama sa invaliditetom pruže hitne informacije od značaja za život i zdravlje. Takođe, pri određivanju visine naknade za ostvarivanje prava na pružanje medijske usluge uzimaće se u obzir i udeo programskih sadržaja prilagođenih osobama sa invaliditetom, a posebno osobama sa oštećenjem vida i sluha.¹⁹

¹⁷ [Poznato ko je predložio sporne stavove u nacrtu zakona o elektronskim medijima](#) – tekst objavljen 06. 11. 2023. godine na portalu Cenzolovka.

¹⁸ [Šta nam vrede bolji medijski zakoni: Televizije ga odmah prekršile, REM se i dalje pravi mrtav](#) Autor Ivana Predić, tekst objavljen 15. 11. 2023. godine na portalu Cenzolovka.

¹⁹ [Da li je medijskim zakonima poboljšán položaj osoba sa invaliditetom – Od prilagođavanja sadržaja do mera za zapošljavanje](#) Autor Kristina Kovač Nastasić, tekst objavljen 20. 11. 2023. godine na portalu Cenzolovka.

III IMPLEMENTACIJA POSTOJEĆIH PROPISA

Iako je Komisija za ocenu medijskih projekata u Inđiji sredinom jula ove godine donela odluku da 20 medijskih projekata bude podržano iznosom od 25,8 miliona dinara iz budžeta opštine, a o čemu je više reči bilo u [Monitoring izveštaju za mesec jul](#), lokalna vlast u opštini Inđija je u novembru rešila da rebalansom budžeta poveća iznos namenjen za ostvarivanje i unapređivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja i to za 6 miliona dinara.

Načelnica Odeljenja društvenih delatnosti, Ivana Babin objasnila je da će novac biti opredeljen po odluci predsednika opštine Inđija, Vladimira Gaka jer vremena za konkurs nema. U okviru nacrt rebalansa budžeta, dodatnih 6 miliona dinara nije obrazloženo.²⁰

Zakon o javnom informisanju i medijima propisuje davanja za medije putem javnog konkursa i putem pojedinačnih davanja, što je jedini način da se novac podeli bez konkursa. Uslovi za dodelu sredstava na ime pojedinačnih davanja navedeni su u [Pravilniku o sufinansiranju projekata za ostvarivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja](#) a prema tom dokumentu, pojedinačna davanja „mogu se dodeliti samo za projekte koji nisu mogli biti planirani u vreme raspisivanja konkursa (vanredne okolnosti, hitnost realizacije i sl.)”.

Takođe, [Nacrt odluke o izmenama i dopunama Odluke o budžetu opštine Inđija za 2023. godinu](#) propisuje da je za ostvarivanje i unapređivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja predviđeno da se rashoduje 31 milion dinara. Budući da je opština Inđija već podelila medijima 25,8 miliona dinara putem javnog konkursa, 5,2 miliona se može raspodeliti bez konkursa. Međutim, član 32. stav 1 Pravilnika o sufinansiranju projekata za ostvarivanje javnog interesa u oblasti javnog informisanja drugačije propisuje, te stoji da se „za pojedinačna davanja može opredeliti najviše 5% sredstava, od ukupno opredeljenih sredstava za ostvarivanje javnog interesa putem javnog konkursa” što bi u konkretnom slučaju bilo oko 1,3 miliona dinara.

Pravnik i istraživač Nezavisnog udruženja novinara Srbije (NUNS) Rade Đurić je tim povodom ukazao na obavezu opština da obrazlože i objasne odluke i načine na koje sredstva raspodeljuju bez obzira na to kako su namerili da dodele sredstva.

„Opština bi svakako mogla i trebala da uradi dopunu prvobitnog konkursa, i da ostatak predviđenih sredstava nakon rebalansa podeli na propisani način. U suprotnom, svaka dodela sredstava poreskih obveznika

²⁰ [Za konkurs nema vremena, 6 dodatnih miliona za medije u Inđiji diskreciono će podeliti Gak](#) Autor Verica Marinčić, tekst objavljen 08. 11. 2023. godine na portalu Cenzolovka.

suprotno Zakonu i Pravilniku podleže nadzoru nadležnih institucija, poput budžetske inspekcije ili inspekcije resornog ministarstva za lokalnu samoupravu” – istakao je Rade Đurić.²¹

Upit o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja koje se odnose na to kome i iz kog razloga su namenjena dodatna sredstva, kao i po kom ključu će ista biti raspoređena, su načelnici finansija, Branki Naić uputili pravna služba Nezavisnog udruženja novinara Srbije (NUNS) i IN Medija. Načelnica je Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja bila dužna da na upit odgovori u roku od 15 dana, a budući da je odgovor u propisanom roku izostao, načelnica Opštine Inđija zadužena za finansije je prekršila zakon.

„Ako organ vlasti ne odgovori na zahtev, tražilac se obraća žalbom Povereniku koji ako utvrdi da je žalba osnovana nalaže organu vlasti da postupi po zahtevu. Ta rešenja Poverenika su konačna i izvršna, a Poverenik ih može prinudno izvršiti na taj način što će organ vlast plaćati kaznu ukoliko ne postupi po rešenju poverenika. Ukoliko i dalje organ vlasti ne dostavi informacije, Povereniku pomaže vlada da izvrši rešenje. Problem sa zakonom je u tome što se svaki zakon može izigrati a kod nas ne postoji pravna kultura poštovanja nezavisnih institucija kakva je institucija Poverenika” - izjavio je Veljko Milić, advokat i direktor za pravne poslove Nezavisnog društva novinara Vojvodine (NDNV).²²

Komisija za ocenu projekata na konkursu za sufinansiranje medija u Zrenjaninu je objavila predlog raspodele ukupno sedam miliona dinara, po kojem bi, kao i prethodnih godina, „RTV Santos” dobila čak polovinu sredstava namenjenih u tu svrhu - 3,5 miliona dinara za dva projekta. RTV Santos je u 51% vlasništvu Televizije sporta i zdravlja SOS Kanal Plus d.o.o. Beograd – Savski venac, čiji je vlasnik kruševački biznismen Radoica Milosavljević, blizak vladajućoj stranci.

U predlogu raspodele je navedeno da „Novosadskoj televiziji” pripadne 930.000 dinara, portal „Vojvođanski” 810.000 dinara, list „Zrenjanin” 560.000 dinara, portal „ZRKlik” 400.000 dinara, dok bi „Radio 105 105,0” dobio 250.000 dinara, koliko i list „Večernje novosti”. Komisija je predložila da se po 100.000 dinara dodeli i sajtu „Romanenemivata” iz Beograda, kao i portalu „Web solution media” i „Media sport plus” iz Zrenjanina. U februaru je bio raspisan prvi ovogodišnji konkurs za 20 miliona dinara, a najviše je i na tom konkursu pripalo „RTV Santos” kojoj je za tri projekta dodeljeno ukupno 10,4 miliona dinara.²³

²¹ [Inđija: Novac za medije diskreciono bez konkursa uz kršenje propisa?](#) Autor Ivana Kragulj, tekst objavljen 24. 11. 2023. godine na sajtu NUNS-a.

²² [Načelnica finansija Branka Naić prekršila Zakon a da ništa nije rekla](#) tekst objavljen 22. 11. 2023. godine na portalu Cenzolovka.

²³ [Komisija u Zrenjaninu predložila da RTV Santos dobije polovinu novca za sufinansiranje medija](#) tekst objavljen 13. 11. 2023. godine na portalu Cenzolovka.

Ovogodišnji konkurs i raspodelu sredstava za finansiranje medijskih sadržaja u Subotici karakteriše, osim već ustaljena dodela sredstava medijima koji su bliski vlasti – rascepanost. Za određene medije ili ljude povezane sa njima sredstva su odobravana putem nekoliko pojedinačnih projekata, a takođe su sredstva odobravana pojedinim medijskim radnicima iz tih ili drugih medija, koji su za njih konkurisali putem svojih udruženja građana ili preduzetničkih radnji. Takođe, Subotica se i ove godine odlučila za sufinansiranje medijskih sadržaja medija iz drugih gradova, među kojima su mediji koji prednjače u kršenju Kodeksa novinara Srbije, poput dnevnog lista „Alo” ili na prvi pogled nemaju baš nikakve veze sa ovim gradom, kao u slučaju „Purity media” iz Borče.

Vladan Stefanović koji je poznatiji široj javnosti po spornim privatizacijama lokalnih medija u Vojvodini i bliskosti sa vladajućom strankom, poznat je i po učešću u spornim komisijama za medijske projekte čiji mediji godinama unazad dobijaju najviše novca na lokalnom konkursu za medije u Subotici. Mediji koji pripadaju Udruženju elektronskih medija Srbije ComNet čiji je on nominalni direktor-vlasnik ili se nalaze na istoj adresi u vlasništvu članova njegove uže porodice, dobili su na ovogodišnjem konkursu 12,1 milion dinara - „VTV doo Subotica” 4,5 miliona dinara, „Magazin Dani” 3,6 miliona dinara, a „V production doo Subotica” i „Radio Subotica” po 2 miliona dinara.

Osim navedenog, doneta su i dva rešenja o pojedinačnim davanjima u iznosu od 2,2 miliona dinara, koliko je budžetom namenjeno. Tako su 13. novembra doneta dva rešenja o dodeli novca za „Radio Subotica doo”, u iznosu od 1,9 miliona dinara, za projekat „Nauči – ne rizikuj” koji, kako je navedeno u dokumentaciji „nije mogao biti planiran u vreme raspisivanja konkursa”, i za „Fondacija Panonija”, u iznosu od 250.000 dinara, za projekat pod nazivom „Čitalački dnevnik” uz isto obrazloženje da projekat nije mogao biti planiran u vreme raspisivanja konkursa.

Mediji čije je sedište van Subotice dobili su ukupno 9,1 miliona dinara. Među njima se našla i Tijana Vlahović sa projektom „Subotica u srcu”. Zanimljivo je da je ona 16. decembra 2022. godine osnovala preduzetničku radnju „PR Proizvodnja kinematografskih dela, audio-vizuelnih proizvoda i televizijskog programa PURITY MEDIA Borča”, dakle, nepuna dva meseca pred raspisivanje konkursa. Njoj je tada za implementaciju projekta dodeljeno pola miliona dinara a komisija je ocenila da su ovim projektom „identifikovane i jasno definisane potrebe ciljnih grupa i da je projekat usklađen sa realnim problemima, potrebama i prioritetima ciljnih grupa”. Tijana Vlahović je prijavu za sličan projekat podnela i na konkurs u Opštini Odžaci tražeći isti iznos sredstava, ali, za razliku od komisije u Subotici, komisija u ovom gradu je

procenila da prijava ipak nije „usklađena sa realnim problemima, potrebama i prioritetima ciljnih grupa”.²⁴

IV SLAPP TUŽBE USMERENE PREMA NOVINARIMA I MEDIJIMA

Krajem novembra je objavljena publikacija „[SLAPP tužbe – mehanizam za učtkivanje javnosti](#)” koja je nastala u okviru projekta „Povećanje javne svesti o SLAPP tužbama u Srbiji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini” realizovan od strane Nezavisnog društva novinara Vojvodine (NDNV), u saradnji sa partnerskim organizacijama Helsinški parlament građana Banja Luka (hCa) i Institut za medije Crne Gore (MMI).

Analiza procesa pokrenutih takvim tužbama, od kojih su neki opisani kroz analitičke članke i intervju objavljeni u okviru gore navedenog projekta, pokazuju da cilj tužioca nije da dobije obeštećenje i pravdu na sudu već da zaplaši tuženog i izloži ga trošku dok ne odustane od daljeg pisanja i izveštavanja – zbog čega branioci ljudskih prava upozoravaju da se ovakvim procesima zloupotrebljavaju demokratske institucije i ozbiljno ugrožavaju dosegnuti standardi zaštite ljudskih prava i sloboda.

Cilj ove analize, koja se oslanja na seriju medijskih članaka i stručnih analiza, kao i projekta u celini, je podizanje svesti javnosti o SLAPP tužbama u Srbiji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini, ali i stvaranje mreže novinara i analitičara zainteresovanih za izveštavanje i analizu SLAPP tužbi, te podsticanje javne debate o mehanizmima borbe protiv SLAPP tužbi i pravnom regulisanju ovog pitanja. Takođe, ovaj projekat nastoji da ukaže na negativan uticaj SLAPP tužbi na slobodu govora i slobodu medija.²⁵

Ova publikacija objavljena je uz finansijsku pomoć Evropske unije i Ministarstva informisanja i telekomunikacija. Za sadržinu ove publikacije isključivo je odgovorna Asocijacija nezavisnih elektronskih medija i ta sadržina nipošto ne izražava zvanične stavove Evropske unije i Ministarstva informisanja i telekomunikacija.

²⁴ [Osnuješ medij u Borči neposredno pred konkurs – dobiješ novac u Subotici](#) Autor Natalija Jakovljević, tekst objavljen 21. 11. 2023. godine na portalu Cenzolovka.

²⁵ [PUBLIKACIJA: SLAPP TUŽBE – mehanizam za učtkivanje javnosti](#) tekst objavljen 27. 11. 2023. godine na portalu Nezavisnog društva novinara Vojvodine (NDNV)